

УДК 711.4(477)

Габрель М.М., Усова О.С.,
Чердніченко П.П.**ПРО ЦІКАВУ І КОРИСНУ КНИГУ. Відгук на монографію.**

У Київському видавництві «Основа» в минулому році вийшла в світ монографія кандидата архітектури Шебек Надії Миколаївни «Гармонізація планувального розвитку міста» [1]. Її рецензентами виступили авторитетні вчені-архітектори доктора архітектури, професора Макухін В.Ф. (Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури), Тімохін В.О. (Київський національний університет будівництва і архітектури), Черкес Б.С. (Інститут архітектури НУ «Львівська політехніка»).

Ця монографія присвячена формуванню методологічних основ гармонічної просторової організації та розвитку містобудівних об'єктів. В ній визначені роль і значення золотой пропорції у формуванні значних і найзначніших міст, що подолали тривалий шлях історичного становлення. Представлена модель пропорційного розвитку міських планувальних і результати її апробації на прикладі міст України. Сформульовані принципи містобудівного пропорціювання. Викладені основні положення методики пропорціювання міських планувальних.

Видання розраховане на містобудівників, архітекторів, науковців, спеціалістів, що вивчають закономірності гармонічного розвитку систем, викладачів і студентів вищих навчальних закладів відповідних спеціальностей.

У наш час, коли поняття гармонії фактично зникає з лексики не тільки науковців, але й людей мистецтва, поява книги Н. М. Шебек стає приємною несподіванкою серед багатьох видань, де так чи інакше розглядаються питання міського формування.

Добре відомо, що питання пропорціювання великих містобудівних утворень, не кажучи про місто в цілому, в теорії архітектури і містобудування практично не розглядалися. І в наш час досить складно уявити, що планувальна структура міста, навіть у її статичній інтерпретації, може стати об'єктом гармонізації. Ще складнішим видається розгляд процесів природного формування містобудівних об'єктів протягом досить тривалих проміжків часу.

Саме цим питанням присвячена книга, у якій авторка прагне розгорнути науковців і проєктувальників обличчям до проблеми естетизації глобальної міської форми, показати, що таке бачення значно розширює горизонти прогнозування можливих змін такого складного, динамічного, принципово непередбачуваного об'єкту, яким є сучасне місто.

Привертає увагу зважена побудова книги. У передмові охарактеризована проблема гармонізації планувального розвитку міста, сформульовані мета і за-

дачі, об'єкт і предмет дослідження, перелічені наукові розвідки, що стали його базою, окреслені основні результати роботи. У розділах книги розглянуте поняття містобудівної форми та підходи до її гармонізації; проаналізовані відомі методи пропорціонування містобудівних об'єктів різних за віком, розмірами та складністю; висловлена і обґрунтована гіпотеза щодо особливого місця золотой пропорції як універсального засобу гармонізації плану міста; наведена графоаналітична модель територіально-планувального розвитку міських планувальних і результати її верифікації; названі і розкриті принципи містобудівного пропорціонування; викладені основні положення методики пропорціонування міських планувальних. Висновки містять змістовний виклад результатів дослідження. Термінологічний словник пояснює значення основних понять, запропонованих авторкою. Перелік літературних джерел, опрацьованих при підготовці монографії, свідчить про глибину і широту здійсненого дослідження.

Стрижневою ідеєю книги, яка прочитуються між рядків, є припущення про визначальний вплив золотой пропорції на процеси територіально-планувального розвитку міста, які обумовлюють закономірні зміни його форми. Безперечно, ряди, побудовані на основі золотой пропорції, сьогодні стають провідним засобом аналізу не лише геометричної побудови багатьох природних і антропогенних форм. Вони з успіхом використовуються і при дослідженні соціокультурних проявів, а також починають застосовуватися для з'ясування природи і прогнозування характеру динамічних процесів становлення складних систем. Це дає підстави підтримати сміливі твердження авторки щодо доцільності використання в містобудівному проектуванні принципів гармонізації міської форми на основі рядів золотой пропорції.

Хотілося б відмітити, що в монографії наведено велику кількість прикладів застосування містобудівниками різних часів методів пропорціонування об'єктів різної складності. Зібраний матеріал та проведені особисто авторкою розрахунки підтверджують наявність об'єктивних співвідношень між просторовими параметрами міських планувальних, основаних на відомих в об'ємно-просторовій композиції системах пропорціонування. Викладена в книзі авторська методика пропорціонування міської композиції розвиває і поглиблює існуючі способи гармонізації міської форми, робить можливим підійти до розв'язання відомої проблеми на якісно новому рівні.

Серед науковців розповсюджена думка, що обговорення серйозних речей вимагає вживання суворої наукової мови із застосуванням складної спеціальної термінології. Приємно відзначити, що розділи книги, присвячені розгляду філософського підґрунтя розв'язання проблем гармонізації розвитку міських планувальних та аналізу існуючих підходів до міського формоутворення викладені простою, легкою для розуміння мовою, що безумовно сприятиме популяризації дос-

ліджень спрямованих на розкриття закономірностей природного невимушеного розвитку містобудівних утворень. Але для висвітлення питань, що потребують сухої мови формул, в даному випадку в необхідному обсязі використовується математичний апарат.

Виконані автором дослідження оригінальні, досить опрацьовані, доведені до рівня практичних пропозицій. В цілому видання добре структуроване, матеріал викладений у чіткій логічній послідовності. До позитивних рис книги варто віднести багатий ілюстративний матеріал, що доповнює і пояснює думки, висловлені в тексті.

Також заслуговують уваги наведений короткий термінологічний словник та список літератури із 164 джерел. Але серед останніх хотілось би бачити роботи Дьоміна М.М. [2], Осітнянка А.П. [3,4], Плешкановської А.М. [5], які мабуть підказали ще деякі аспекти досліджуваної теми.

Разом з тим, монографія містить і деякі цікаві дискусійні моменти, аргументацію яких хотілося б побачити у більш розширеному вигляді. На них в даному відгуку не зупиняємося, про це автору вискажемо в приватних дискусіях, думаємо що це буде її подальшим напрацюванням.

Приємно відзначити, що Н.М. Шебек належить до кола молодих українських вчених, які займаються такою складною проблематикою як розробка міждисциплінарної теорії гармонічного розвитку містобудівних систем. Це свідчить про те, що в Україні поступово складається наукова школа, яка започаткувала новий напрямок у сучасній архітектурно-містобудівній теорії. Ми хочемо побажати цій школі, і авторці розглянутої монографії зокрема, успіхів у подальшій науковій роботі, продовжити ці дослідження в докторській дисертації.

Література

1. Шебек Н.М. Гармонізація планувального розвитку міста. - К.: Основа, 2008. – 216 с.
2. Демин Н.М. Управление развитием градостроительных систем. – К.: Будівельник, 1991.- 184 с.
3. Осітнянко А.П. Планування розвитку міста: Монографія. – К: КНУБА, 2001. – 460 с.; 2-е вид. стереотипне - К: КНУБА, 2005. - 385 с.
4. Осітнянко А.П. Оптимізація управління територіальним розвитком міста. Дис. ... докт. техн. наук. – К.: КНУБА, 2002. - 366 с.
5. Плешкановська А.М. Функціонально-планувальна оптимізація використання міських територій. – К.: Інститут Урбаністики, 2005. – 190 с.

Анотація

Стаття є відгуком на монографію Шебек Н.М. «Гармонізація планувального розвитку міста», присвячену формуванню методологічних основ гармонічної просторової організації та розвитку містобудівних об'єктів.